

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Будзар Павло Степанович ЩОДО ПРИБУТКУ ЯК ЧИННИКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	279
Зарічанський Григорій Віталійович ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ ЯК ОБ'ЄКТ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	282
Ляховецький Олександр Олександрович ЩОДО СМАРТ-КОНТРАКТІВ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ	284
Неділько Сергій Миколайович ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТОВАРИСТВ ВЗАЄМНОГО СТРАХУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ НОРВЕГІЇ	287
Попович Павло Олександрович ІНТЕГРАЦІЙНІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ УКРАЇНИ В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ЗЕД, ЗА УМОВ ВОЄННОГО ЧАСУ	291

СЕКЦІЯ 16. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Харитонова Тетяна Євгенівна ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СЕРВІТУТНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЕНЕРГЕТИКИ	294
Григор'єва Христина Антонівна СУБ'ЄКТИ ПРАВ НА ГЕОГРАФІЧНІ ЗАЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ: НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ	297
Заверюха Марина Михайлівна НОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ В ЛІСОВИХ ГОСПОДАРСТВАХ	300
Канівець Людмила Анатоліївна ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ЗЕМЕЛЬНО-КАДАСТРОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	302
Караханян Карина Мартинівна ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВОДНЕВОЇ ЕНЕРГЕТИКИ У ВОЄННИЙ ЧАС ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	305
Платонова Євгенія Олегівна ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	307
Чумаченко Інна Євгенівна ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ, ЗАВДАНИХ ПОРУШЕННЯМ ВОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	310
Берзінь Сергій Людвигович ПРАВОВІ СПОСОБИ СТИМУЛЮВАННЯ МЕЛІОРАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ	313
Поліщук Єгор Сергійович НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ДОБРОСОВІСНОГО НАБУВАЧА ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ	315
Щербаков Юрій Сергійович ЗЕМЕЛЬНІ СЕРВІТУТИ ДЛЯ ПОТРЕБ ЕНЕРГЕТИКИ: ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ	318
Юров Максим Юрійович ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ	320

СЕКЦІЯ 17. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Шамша Ігор Володимирович СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ НАРЦИСІЗМУ В МЕДІЙНИХ ПРАКТИКАХ	323
---	-----

ників земельних ділянок у воєнний та післявоєнний період. Слід усвідомлювати, що здійснені зміни мають не лише позитивний ефект на бізнес, укріплення інвестиційного клімату тощо, як представляють даний нормотворчий крок розробники проєкту та законодавці. Насправді, діалектична взаємодія усіх елементів у правовідносинах вказує на те, що будь-які подібні законодавчі зміни спричиняють зміни балансу між суб'єктами прав. Дійсно, посилення юридичного захисту добросовісного набувача паралельно означає ослаблення правових гарантій права власності інших категорій землевласників. Це вказує на важливі вектори подальших наукових досліджень.

Ключові слова: право власності, земельні правовідносини, добросовісний набувач, право на землю.

Keywords: property rights, land legal relations, bona fide acquirer, right to land.

Щербаков Юрій Сергійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри аграрного, земельного та екологічного права*

ЗЕМЕЛЬНІ СЕРВІТУТИ ДЛЯ ПОТРЕБ ЕНЕРГЕТИКИ: ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ

У сфері енергетики земельні сервітути встановлюються здебільшого не в інтересах власника сусідньої земельної ділянки, а на користь заінтересованої особи, потреби якої не можуть бути задоволені іншим способом. Такою заінтересованою особою виступає переважно енергетичне підприємство, яке забезпечує прокладання та функціонування лінійних об'єктів енергетичної інфраструктури. Через специфічну особливість енергетичних мереж, які охоплюють усю територію країни та проходять через тисячі земельних ділянок незалежно від їх цільового призначення та права власності, земельний сервітут став тією ключовою юридичною конструкцією, яка забезпечує інтеграцію цих відносин у правове поле.

Конкретні потреби таких енергетичних підприємств, які вони можуть задовольнити лише обтяживши права інших землевласників, полягають у різноманітних технічних та організаційних заходах постійного та тимчасового характеру. Оскільки суспільна важливість та поширеність таких відносин в Україні є досить високими, вони були врегульовані на рівні спеціального Закону України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів» від 09.07.2010 року.

При цьому земельний сервітут у його класичному розумінні є обтяженням права власності, тобто є вкрай небажаним явищем – вимушеним виключенням, яке має місце у крайніх випадках, володіє процедурними особливостями виникнення, реалізації, припинення тощо. Проте нормотворець починає змінювати

своє ставлення до сервітуту, а разом – змінювати і його самого, намагаючись вирішити окремі практичні завдання, що постають перед ним. Найбільш яскраво такий утилітарний підхід щодо регулювання земельно-сервітутних відносин у сфері енергетики проявився у 2021 році, коли було прийнято одразу два закони, спрямовані на спрощення відносин за рахунок зміни класичних положень щодо ознак та класифікації сервітутів: йдеться про закони України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» від 28.04.2021 року та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення процедури приєднання до електричних мереж» від 15.07.2021 року. Першим із цих нормативно-правових актів було трансформовано розуміння земельних сервітутів, що встановлюються для потреб енергетики. Так, у ч. 1 ст. 101 ЗК України з'явилося правило, відповідно до якого у разі переходу права власності на об'єкт енергетики, передачі електричної енергії, для розміщення якого встановлений земельний сервітут, право земельного сервітуту (права та обов'язки особи, на користь якої встановлений земельний сервітут) переходить до нового власника такого об'єкта на тих самих умовах. У такому разі волевиявлення землевласника (землекористувача) та внесення змін до договору про встановлення земельного сервітуту не вимагаються. Документи, що підтверджують набуття права власності на об'єкт, для розміщення якого встановлений земельний сервітут, є підставою для державної реєстрації переходу права земельного сервітуту.

Указані зміни стали надзвичайно важливими для рутинного забезпечення функціонування енергетичної галузі в Україні, оскільки вони були спрямовані на спрощення оформлення земельно-сервітутних відносин. Це досягалося за рахунок того, що сервітут відтепер юридично прив'язувався до самого майна – лінійного об'єкту енергетичної інфраструктури, а не до сусідньої земельної ділянки або безпосередньо до юридичної особи – енергетичного підприємства. Хоча це прямо не зазначалося, основним юридичним фактом, який мав значення для існування такого сервітуту, стала фактична (а не юридична) доля енергооб'єкта. Тобто перехід прав на такий енергетичний об'єкт до іншої особи не впливає на існування самого сервітуту, і лише фізичне перенесення, знищення, руйнування такого енергооб'єкту може поставити питання про припинення сервітуту через відсутність підстави для його встановлення чи продовження існування.

Таке рішення законодавця не просто спростило оформлення і документообіг у земельних правовідносинах – відбулося дещо більш значне та вагоме. Насправді за допомогою утилітарного підходу до формування законодавства було створено новий різновид земельних сервітутів, їх особливий гібридний вид, який не можна ідентифікувати ні як суто предіальний, ні як виключно особистий. Такі сервітути не можуть бути віднесені до звичайних предіальних (речових), оскільки у даних відносинах відсутній обов'язковий елемент «пануюча земельна ділянка та обслуговуюча земельна ділянка». Разом із тим, даний вид нових сервітутів не може бути і класичним особистим, оскільки перехід прав на енергетичний

об'єкт, щодо якого встановлено сервітут, не викликає припинення права, не розриває сервітутне правовідношення.

Таким чином, нормотворець змінює саму конструкцію земельного сервітуту, модифікуючи її для потреб енергетичної галузі, яка формує суспільне благо у вигляді стабільного енергозабезпечення населення та економіки. Законодавець жертвує класичними теоретичними постулатами сервітутного права задля практичної зручності, в чому і полягає основна сутність утилітарного підходу в нормотворчості.

Разом із тим, внесені зміни не стосувалися посилення правового статусу власника земельної ділянки у сервітутних відносинах. Фактично утилітарний підхід спрямований переважно на задоволення інтересів лише сервітуарія (енергетичного підприємства) за рахунок обтяження права власності. Таке зміщення балансу сил між сторонами земельно-сервітутних відносин актуалізує питання щодо наявності надійних юридичних запобіжників для порушень прав та законних інтересів таких суб'єктів.

Отже, законодавець поступово активізує використання утилітарного методологічного підходу під час нормотворення. Такий підхід полягає у цілеспрямованому спрощенні відносин або формального регулювання, що переслідує мету вирішення практичних завдань. Утилітарний підхід ставить у пріоритет вузький практицизм, створює гібридний різновид земельних сервітутів для потреб енергетичних та подібних підприємств з метою спрощення здійснення документальних процедур. Утилітарний підхід, з одного боку, деформує класичну юридичну конструкцію земельного сервітуту, а з іншого боку – робить її гнучкішою, адаптує її до сучасних потреб і умов функціонування енергетичної галузі. Водночас зміна пануючої методології неухильно змінює законодавство і трансформує сам правовий інститут, зокрема зміщується баланс прав та інтересів землевласників та сервітуаріїв.

Ключові слова: землі енергетики, сервітут, земельні правовідносини, земельна ділянка, земельне законодавство.

Keywords: energy lands, easement, land legal relations, land plot, land legislation.

Юров Максим Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри аграрного, земельного та екологічного права*

ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВІТРОЕНЕРГЕТИКИ

В умовах глобальних змін клімату та потреби у зменшенні залежності від викопних джерел енергії вітрова енергетика є одним із найперспективніших напрямів розвитку відновлюваних джерел енергії. Однак, незважаючи на очевидні переваги вітрових електростанцій, їхнє впровадження та функціонування су-